

Средно общообразователно училище "Иван Вазов" - гр.Плевен

Директор: 064/823 979
email:dim_mitev@mail.bg

Централа: 064/822 280
email:ivan_vazov_pleven@mail.bg

Факс: 064/822 280
www.sou-ivanvazov.eu

Пробен изпит по български език и литература – 12 клас 26.03.2016г.

УВАЖАЕМИ ЗРЕЛОСТНИЦИ,

Тестът съдържа **41 задачи** по български език и литература. Задачите са **три вида**:

- задачи с избираем отговор;
- задачи със свободен отговор;
- задача за създаване на аргументативен текст.

Първите 30 задачи (без 14,15 и 16) в теста са от затворен тип с четири възможни отговора, обозначени с главни букви от А до Г, от които само един е верен. Отговорите на тези задачи отбелязвайте със знака Х в кръгчето с буквата на съответния отговор.

Ако след това прецените, че първоначалният отговор не е верен и искате да го поправите, запълнете кръгчето с грешния отговор и отбележете буквата на друг отговор, който приемате за верен.

За всяка задача трябва да е отбелязан не повече от един действителен отговор. Като действителен отговор на съответната задача се приема само този, чиято буква е отбелязана със знака Х.

Отговорите на задачите със свободен отговор запишете на свободните редове. Аргументативният текст (41 задача) запишете на допълнителните листове.

ПОЖЕЛАВАМЕ ВИ УСПЕШНА РАБОТА!

Име, презиме, фамилия:		
Училище:		
Брой точки:	Оценка:	Оценител:

Отбележете верния отговор на задачите от 1. до 30. включително.

1. В кой от редовете е допусната правописна грешка?

- а) узаконя, уточнявам, неуслужлив
- б) неуспорим, звукоподражание, въодушевен
- в) непретенциозен, ориентировка, осведомявам
- г) поддръжник, звукоусилвател, двуутробен

2. В кой от редовете НЕ е допусната правописна грешка?

- а) пейджър, си-ди, опорочавам
- б) обструкция, надпиша, зграда
- в) материален, дързък, изстинка
- г) кино-фотография, радиопредаване, биоток

3. В кое от изреченията е допусната правописна грешка?

- а) В подножието на скалата бликаше силен извор и малко по-долу се разливаше в кръгло езеро.
- б) Никой летописец никога и никъде не е отбелязъл не само точния час и дата, но често и годината на едно робство.
- в) Бликне поточе от върховете на Пирин и Рила, и на мене вече ми се иска да тичам след него, докато се изгубя някъде сред тази необятност.
- г) В дъното на двора стои малка каручка с желязна обвивка и с изписани ритли, хубава като детска играчка.

4. В коя от подчертаните думи е допусната правописна грешка?

Книжовното наследство на второто (а) българско царство, укрито (б) във Велико Търново, е в основата на множество исторически разкази и легенди, отнасящи се не само за времето, когато българската столица пада под ударите на турците, но и до времето на окончателното унищожаване (в) на останалите там книжовни съкровища (г).

5. В кое от изреченията НЕ е допусната правописна грешка?

- а) Симолаторът на живата Земя ще определи кое космическо тяло притежава условие за възникване на живи организми.
- б) Въпреки старанието на целия снимачен екип и на актьорите, понякога във филмите се получават интересни гафове.
- в) Феновете на „Локомотив“ (Сф) проявиха съпричасност към своите колеги от „Славия“ в тежък за тях момент.
- г) Планинската застраховка е едно от най-важните неща, които трябва да притежава всеки скиьор.

6. В коя от подчертаните думи е допусната граматична грешка?

На нарочна пресконференция директорите на няколко столични театри (а) посочиха, че приходите от продажба на билети са нараснали с 10 процента (б), но за сметка на увеличаването на цената на билетите от 5 на 8 лева (в), като в същото време посещаемостта е останала в границите на няколко десетки читатели (г).

7. В кое от изреченията НЕ е допусната граматична грешка?

- а) Писаното слово е най-висшия израз на съвършенството, към което човек се стреми през целия си живот.
- б) Полирането е важно, защото придава на нокътя здрав вид и блясък, а и стимулира кръвообращението, което води до по-бърз растеж.
- в) Без книгата живота ни ще бъде беден и скучен, празен откъм съдържание, лишен от бъдеще.
- г) Малчугани и възрастни заедно са рисували мамути, коне и други животни върху стените на пещерите още преди 13 000 години, смята археолога Джес Куни.

8. В кое изречение са допуснати две грешки - граматична и правописна:

- а) Спокойствието и хладнокръвието на героя в трудни ситуации го спасява от отчаяние.
- б) Руските и френски актьори заедно пяха цигански романси.
- в) Въпросът беше в това, дали да продължиме да разучаваме пиесата без нея или да се откажем от представлението.
- г) Марин бързо прехвърляше през ума си имената на своите приятели, неможейки да избере на кой да довери тази страшна и деликатна тайна.

9. В кое от изреченията е допусната пунктуационна грешка?

- а) Можеше да открива красота навсякъде: в схлупените глинени къщички, в тъмните нощи, във вадата, която се разливаше по цялата улица, дори и в кокошка можеше да открие красота.
- б) Стоян дълго умува и накрая резолюцията, която единодушно прие, бе в смисъл, че ако времето бе подходящо за шампанско, то би било задължително първо врачката да бъде поизплакната във ваната.
- в) Едно момче, което стоеше на стъпалата така се преви от смях и се хвана за корема, че щеше да падне.
- г) Вървах и ту ми се струваше, че гледам всичко от птичи полет, ту че плувам в множеството като в пъстроцветно морско дъно.

10. В кое от изреченията НЕ е допусната пунктуационна грешка?

- а) Тя се затича, залитайки от изнемога да отключва и заключва, да разтоварва заедно с тях, без да смее да сложи нещо в устата, а аз не се сетих да я почерпя или изпратя малко на момченцата й, които вероятно не виждаха подобни лакомства.
- б) Старецът го изгледа и бърливо започна да се обяснява, че това било храна за петте кокошчици, които само му останали да щъкат из двора, след като преди половин година апаши го завързали и отмъкнали и прасето и козата.
- в) Дай триста лева, господине, и всичко си казвам - аз много познавам, ще знайш, пък ако не вярваш, може и друго, ако искаш - аз всичко мога, господине.
- г) Родителите на момчето отидоха веднага в полицията, където им казаха, че по закон трябва да изчакат 24 часа преди да го обявят за издирване.

11. В кое от изреченията НЕ е допусната лексикална грешка?

- а) Независимо дали е малка или голяма, с повече или по-малко персонал всяка кампания се нуждае от свой бизнес план.
- б) Историческото развитие се отличава не само с постъпателното развитие на обществото, но и с резките еволюции, които променят изцяло обществения живот.
- в) Той беше особено превързан към домашния си любимец и не се разделяше с него дори когато пътуваше извън страната.

г) Ако по времето, когато Илия принасял чувствена жертва, огънят, слязъл от небето, изгорил всичко - и водата, и дървата, и камъните, то колко повече това ще се случи с теб.

12. В кой ред всяка от думите има омоним?

- а) клас, стол, мед
- б) ръжда, тенекия, червей
- в) банка, хартия, цвете
- г) чанта, вълна, вино

13. Посочете от кой разказ на Алеко Константинов от книгата му „Бай Ганьо“ е откъсът:

- Живи да ви оплача аз вас - произнесе състрадателно бай Ганьо, - ех, Пратер, Пратер!... Минавало ли ви е през ума какво нещо е туй Пратер! Ама отде ще ви мине през ума. Аз да взема да ви разправам - не можете го разбра...

- а) „Бай Ганьо пътува”
- б) „Бай Ганьо се върна от Европа”
- в) „Бай Ганьо в Дрезден”
- г) „Бай Ганьо у Иречека”

14. Основният мотив в стихотворението „Майце си” е:

.....
.....

15. Срещу жанровете напишете заглавия на Вазови произведения:

- а) повест.....
- б) роман.....
- в) ода.....
- г) гражданска елегия.....

16. Посочете от коя творба е откъсът и кой е авторът:

Миражите са близо, - пътя е далек.
Учудено засмяна жизнерадост
на неведение и алчна младост,
на знойна плът и призрак лек...

Миражите са близо, - пътя е далек:
защото тя стои в сияние пред мене,
стои, ала не чуе, кой зове и стене, -
тя - плът и призрак лек!

.....

17. В кой ред има заглавия само на модернистични творби:

- а) „Елегия”, „Линее нашто поколение”, „Аз страдам”
- б) „Спи градът”, „Маска”, „Черна песен”
- в) „Градушка”, „Стон”, „Песента на човека”
- г) „Тиха победа”, „Българският език”, „Миг”

18. Кой от посочените творци, централна фигура на българския модернизъм, е осъществил прехода от символизъм към експресионизъм?

- а) Атанас Далчев
- б) Елисавета Багряна
- в) Гео Милев
- г) Димчо Дебелянов

19. В кое от посочените твърдения обединява двете картини от поемата „Зимни вечери” на Христо Смирненски:

*„...и в своята кратка красота
цветята се топят безследно..”*

и

*„...проронват се бели и чист
и в локвите стават на кал.”*

- а) Красотата е нетрайна.
- б) Кратка е красотата в света на бедността.
- в) Цветята бързо вехнат.
- г) Снежната белота чезне бързо.

20. Кой от посочените разкази на Йовков е изграден върху четири мотива:

- на слизането от планината
- на проглеждането
- на преобличането
- на „венчаването” в смъртта?

- а) „Песента на колелетата”
- б) „Шибил”
- в) „През чумавото”
- г) „Индже”

21. В коя от посочените Елин-Пелинови творби авторът насочва към идеята за силата на мечтата в човешкия живот?

- а) „На оня свят”
- б) „Косачи”
- в) „Андрешко”
- г) „Гераците”

22. Какво е подчертаното изразно средство?

Търговийка, предприятийца, процеси имам в съдилищата - не може.

- а) алегория
- б) литота
- в) символ
- г) гротеска

Прочетете двата текста и изпълнете задачите към тях (от 23. до 34. включително).

ТЕКСТ 1

Украсата на старобългарските книги е едно от малкото неща, в които българският книжовник е можел да даде воля на фантазията си и да внесе по някой мотив от фолклора или бита. Украсата на текста не е самоцелна, а е подчинена на предназначението на книгата и на нейното съдържание. Тя е имала за цел да ориентира читателя в композицията на книгата: къде започват и къде свършват самостоятелните части, кое е цитат от Библията, коя част от текста трябва да се открои интонационно, и т.н.

Украсата на старобългарската книга се състои от четири главни елемента - три от тях са свързани винаги непосредствено с текста: началният, въстъпителният орнамент, който предшества заглавието на **паметника** или на части от него (нарича се заставка); инициалът - орнаментираната първа буква на книгата или на статията вътре в книгата, а също и орнаментите,

с които завършват отделни пасажии или цялата творба. По-самостоятелно място имат миниатюрите, които често заемат цели страници.

Заставките се рисуват в началото и имат най-разнообразна форма и рисунък, като понякога достигат половин страница и повече. Първата буква под заставката задължително е орнаментирана - червена, цветна или заштрихована, но винаги е неколкостранно по-голяма от останалите букви. Началото на основните статии и пасажии също е орнаментирано, но по-слабо. Краят може да бъде фигурален - текстът да бъде във формата на кръст, клин или обграден с плетеница, но във всеки случай е оформен по-скромно. Миниатюрата най-често се помещава на цяла страница преди текста, който илюстрира, но в някои случаи заема по-ограничено пространство.

ТЕКСТ 2

Приближихме се до работното място на Аделмо. Там се намираха все още листовите от един богато изрисувана псалтир. Бяха листови от най-фин *пергамент*, последният стоеше все още прилепен към писалището. Той бе вече изтърган с пемза и омекотен с гипс, после бе добре изгладен, а подир това с едва забележими точки, Избодени по краищата с тънка игла, бяха отбелязани всички линии, които трябваше да следва ръката на художника. Първата половина беше вече изписана и монахът бе започнал да нахвърля по полетата различни фигури. Но другите листови бяха довършени и като ги огледахме, и аз, и Уилям не можахме да се сдържим и възкликнахме от възхищение. Това беше псалтир, по чиито полета се очертаваше свят, обърнат наопаки по отношение на този, към който са ни привикнали нашите възприятия. Сякаш като въведение към разказ, който по своята същност е разказ за истината, се водеше друг дълбоко свързан с него посредством чудесни загадъчни алюзии - лъжовен разказ за едно обърнато с главата надолу мироздание, където кучетата бягат, подгонени от зайците, а елените гонят лъва. Малки глави, изрисувани като птичи крак, зверове с човешки ръце на гърба си, глави с буйни коси, от които стърчаха крака, шарени като зебри змейове, четириноги със змийски шии, увиващи се в безброй преплетени възли, маймуни с еленови рога, птицеобразни сирени с ципести криле на гърба [...] поредици от човекообразни животни и зооморфни джуджета се свързваха, понякога на същата страница, за да изобразят сцени от селския живот, където бяха представени толкова живо, та човек можеше да си помисли, че всички тия фигури са напъхани с живот, че са представени всички полски работи - орачи, плодобрери, жътвари, предачки, сеячи [...] Тук някаква начална буква се извиваше като „L” и от долната ѝ част се раждаше дракон, там от някое главно „V”, с което започваше думата „verba”, се изнизваше змия, усукана на безброй спирали, а от нея излизаха други змии, подобни на филизи и корени.

23. От коя сфера на общуване е текст 1?

- а) от битовата сфера
- б) от научната сфера
- в) от институционална сфера
- г) от естетическата сфера

24. Кое от посочените твърдения е вярно за текст 1 ?

- а) Текстът представя процеса на създаване на книгата в древността.
- б) Текстът изразява мнение за ценността на средновековната книга.
- в) Текстът разкрива същността на украсата на средновековната книга.
- г) Текстът проблематизира авторските права при създаването на книга.

25. Какво е значението на думата *паметник*, използвана в текст 1?

- а) запазен предмет, който свидетелства за по-ранни култури
- б) скулптурна творба, издигната в памет на човек или събитие
- в) човек, който се отличава със силна памет, който лесно запомня
- г) човешка способност да се възпроизвеждат текстове и образи

26. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно според текст 1?

- а) Украсата помага на читателя да се ориентира в композицията на книгата.
- б) В старобългарската книга може да се цитират текстове от Библията.
- в) Инициалът стои само в началото на книгата и е богато орнаментиран.
- г) Заставката е в началото на книгата и се откроява с формата и големината си.

27. От коя сфера на общуване е текст 2?

- а) от естетическата сфера
- б) от научната сфера
- в) от битовата сфера
- г) от институционалната сфера

28. Кое от посочените твърдения НЕ се отнася за текст 2?

- а) Текстът въздейства върху въображението на читателя.
- б) Текстът описва част от процеса на създаване на книгата.
- в) Текстът изразява възхищението на разказвача от украсата.
- г) Текстът представя различни начини за украса на книгата.

29. Използваната в текст 2 дума *пергамент* е:

- а) експресивна дума
- б) диалектна дума
- в) архаизъм
- г) термин

30. Кое от посочените твърдения е вярно според текст 2?

- а) Листовите на псалтира са от пергамент.
- б) Пергаментът е направен от пемза и гипс.
- в) В псалтира има само религиозни символи.
- г) Текстът в посочената книга е на кирилица.

31. Изброени са факти от двата текста, както и факти, които липсват в тях. Кои са четирите факта, които присъстват в посочените текстове?

- а) Обикновено българският книжовник сам се е грижил за украсата на книгата.
- б) Най-богато украсената средновековна книга е Иван-Александровото евангелие.
- в) Украсата на старобългарската книга е свързана с нейното предназначение.
- г) Думата „пергамент“ произлиза от името на град Пергам в Мала Азия.
- д) Заставката, инициалът и миниатюрата са основни елементи на украсата.
- е) Украсата на псалтирите изобразява и сцени от живота на селяните.
- ж) Орнаментът в старобългарските книги се състои от геометрични фигури.
- з) Миниатюрата най-често се помещава на цяла страница след текста, който илюстрира.

32. Запишете кое е общото, за което се говори в двата текста.

.....

.....

33. В рамките на 3 - 4 изречения формулирайте собствена теза по една от посочените теми.

.....

.....

.....

.....

.....

34. Запишете сбито и кратко (в резюме) основното в съдържанието на текст 1.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

35. За всяко празно място изберете най-уместната от думите.

Златният храм в Индия е построен през XVI в. и е (а) на няколко пъти. Той (б) архитектурата на мюсюлманските джамии и на хиндуистките храмове. За(в) на златното покритие на покрива през 1830 г. са използвани над 100 кг злато. Подземни изворни води образуват езеро, в чийто център се намира(г).

- а) възобновен, реконструиран, подправен
- б) съчетава, свързва, съгласува
- в) модернизиранието, опресняването, подновяването
- г) светилището, реликвата, светинята

36. На всяко празно място запишете правилните форми на думите, поставени в скоби.

а) съществително име

Тук имаше два буренясали.....(гроб) на някакви двама висши.....(чиновник).

б) местоимение

На стрина Трендафила,.....(чийто) мъж охраняваше някакъв бизнесмен, на.....(който) викаха Сламката, изплетох красив пуловер.

в) членувана форма

Оголил стиснатите си зъби, (стругар) събираше падналите на (под) клечки и ми ги мушеше във (врат).

г) форма на учтивост

Вие госпожо, защо сте ме (снимал)?(Питал) ли сте ме, за да ме(снимам).

37. В текста са пропуснати САМО пет препинателни знака. Поставете ги!

Някой все пак са приближи до него и с развълнуван глас повика друг

- Ела да видиш чудо

Острата светлина на фенерче притисна по-силно затворените му очи. Поиска да извика Вие единствен познахте... но тук нишката на паметта му се губеше.

Прочетете стихотворението „Ни лъх не дъхва над полени" и изпълнете задачите към него (38. и 39. задача).

38. Посочете с цитати от текста два примера, които представят душевните трепети на лирическия герой.

Ни лъх не дъхва над полени,
ни трепва лист по дървеса,
огледва ведър лик небето
в море от бисерна роса.

В зори ранил на път,
аз дишам на лятно утро свежестта –
и милва ми душата бодра
за лек път охолна мечта.

За лек път, за почивка тиха
през ясна вечер в родний кът,
където ме с милувка чака
на мойто щастие сънят.

.....

.....

.....

.....

39. Посочете със свои думи два примера за отношението на лирическия герой към природата.

.....

.....

.....

.....

.....

40. Свържете името на героите с името на автора, от чиято литературна творба е съответният герой. Поставете съответната буква пред името на автора.

а) Иванчо Йотата	Иван Вазов
б) Лазо	Йордан Йовков
	Димитър Талев
	Елин Пелин

Свържете името с литературната творба, от която е всеки от героите. Поставете съответната буква пред името на творбата.

в) Рустем	„Септември”
г) поп Андрей	„Елате ни вижте!”
	„Мечтатели”
	„Индже”

Свържете заглавието на всяка от творбите с нейния автор. Поставете съответната буква пред името на автора.

д) „Миг”	Алеко Константинов
е) „Маска”	Димчо Дебелянов
	Пейо Яворов
	Иван Вазов

**41. Прочетете откъсите от разказа „Песента на колелетата” на Йордан Йовков и напишете интерпретативно съчинение или есе до четири страници на тема:
„Творческият труд - радост и смисъл на живота”.**

Славата на Сали Яшар, прочутия майстор на каруци от Али Анифе, стигаше вече твърде далеч. Такъв майстор като него никога по-рано не беше имало в Али Анифе, който знае дали щеше да има и отпосле. За околните села и дума не можеше да става, там такъв майстор нямаше, но нямаше дори и в града, и то тъкмо в тоя град, който беше в средата на безкрайна равнина, от който излизаха пътища по всички посоки, като лучите на звезда, и където, открай време още, най-първите майстори са били майсторите на каруци. Но това понякога се случва. Сали Яшар беше се издигнал над всички по божа дарба, появил се беше случайно, както случайно се появяват по селата ония прочути знахари, които лекуват най-тежки болести и често пъти с някоя билка, с върха на нагорещено желязо или само с няколко думи връщат живота на много умиращи.

Сали Яшар наистина имаше нещо, което го оприличаваше на тия хора. Като всеки ковач, той беше здрав и силен човек, но инак беше благ, тих, вдълбочен в себе си. Той приказваше малко, но и малкото, което кажеше, беше ясно, умно, отмерено, а на ония, които го слушаха, винаги се струваше, че в очите на Сали Яшар остава още много нещо недоречено, премълчано и скрито. Като че вътре в душата на Сали Яшар имаше и друг ковач, който също работеше, също ковеше, а не се виждаше, и само искрите и отблясъците от това вътрешно огнище грееха в замислените очи на Сали Яшар. Така Сали Яшар беше прост човек, с изцапани ръце, ковеше желязото и правеше каруци, но имаше вид на мъдрец и неволно вдъхваше уважение дори и на ония, които не го познаваха и нищо не знаеха за изкуството на ръката му. [...]

Работите му отиваха добре. Беден и прост ковач някога, сега той беше прочут майстор, при когото идеха с поръчки от най-далечни краища. Работа имаше повече, отколкото му трябваше. Сали Яшар не обичаше да връща никого, пък и колкото повече работа имаше, колкото повече трябваше да бърза, толкова по-добре работеше. Идеха му неподозирани и от него самия сили, разпалваше се, работеше със страст, с увлечение, ръката му ставаше сигурна, погледът - точен, и желязото под неговия чук добиваше неочаквано такива свършени форми, каквито той не би могъл да направи и при най-бавната и внимателна работа. А тъкмо такава работа беше по сърце на Сали Яшар и от неговите ръце излизаха каруци, които бяха същинско чудо: леки, като че сами щяха да тръгнат, напети и гиздави като невести, с шарила и бои, които грееха по тях като цъфнали цветя. Но най-чудното в тия каруци бяха звуковете, които те издаваха, когато вървяха. Като че в железните им оси беше скрита някаква музика. Как ги правеше Сали Яшар, един господ знаеше, но неговите каруци не дрънчаха, не хлопаха като другите коля, а пееха по пътищата. [...]

Сали Яшар продължи да работи своите каруци. Те пееха сега много по-хубаво, отколкото по-рано и Сали Яшар ги правеше тъй не само да задоволи мющерииите си, но защото беше вече убеден, че наедно с това той върши онова голямо благодеяние, за което толкова много беше мислил.